

MINISTARSTVO FINANSIJA

A N A L I Z A
O REALIZACIJI PORESKE POLITIKE ZA 2016. GODINU

Podgorica, mart 2017. godine

REZIME

Analiza o realizaciji poreske politike za 2016. godinu pripremljena je u skladu sa Programom rada Vlade Crne Gore za I kvartal tekuće godine.

Cilj ove analize je da se kroz sadržaj poreskih i carinskih propisa i naplatu poreza, doprinosa i drugih javnih prihoda sagledaju efekti primjene poreske politike u 2016. godini i njen uticaj na privredu i budžet, kao i stepen usklađenosti poreskih i carinskih propisa sa Acquis-em i predložene odgovarajuće mjere za unapređenje te politike u narednom periodu. Realizaciju poreske politike za 2015. godinu treba posmatrati i u kontekstu ekonomskih kretanja koja su karakterisala fiskalnu 2016. godinu.

Ovom analizom dat je:

- prikaz ostvarenih poreskih prihoda u 2016. godini po svim osnovama (porezi, carine, akcize, doprinosi, takse, naknade, i dr.),*
- pregled ostvarenih prihoda u odnosu na prethodnu fiskalnu godinu,*
- ocjena stanja realizacije postavljenih ciljeva u oblasti poreske politike za 2016. godinu i*
- predlog zaključaka za aktivnosti koje treba preduzeti u ovoj oblasti u toku 2017. godine.*

Za izradu ove analize korišćeni su podaci sa kojima raspolaže Poreska uprava, Uprava carina i Ministarstvo finansija (Državni trezor), Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond za zdravstveno osiguranje i Zavod za zapošljavanje, kao i opštine.

I. OSNOVNE KARAKTERISTIKE PORESKE POLITIKE CRNE GORE U 2016. GODINI

Poreska politika koju sprovodi Crne Gore, zasnovana je na kreiranje konkurentnog i stabilnog poreskog sistema koji se bazira na jednostavnim i jasnim zakonskim rješenjima i procedurama, konkurentnim poreskim stopama i efikasnoj i profesionalnoj administraciji. Ovakvo opredjeljenje poreske politike u Crnoj Gori ima za cilj stvaranje ambijenta pogodnog za investiranje i razvoj preduzetništva, prije svega kroz uspostavljanje sistema koji je baziran na niskim poreskim stopama koje su među nižim u regionu i šire.

U cilju povećanja poreskih prihoda, smanjenja budžetskog deficita i nivoa javnog duga u 2016.godini implementirane su mjere fiskalne konsolidacije iz prethodnih godina, koje su se odnosile na:

- oporezivanje dohotka fizičkih lica (koji se primjenjuje na dio zarade iznad prosječne zarade u Crnoj Gori 751 €) po stopi od 11%, koja je u 2014.godini iznosila 15%, odnosno 13% u 2015.godini;
- nastavak primjene više stope PDV-a od 19%, pri čemu se zadržavaju niže poreske stope (0% i 7%) na određene proizvode, osim na računarsku opremu koja je sa 7% povećana na 19%;
- oprezivanje prometa kafe;
- povećanje akcize na mineralna ulja od 90€/na 1000l;
- uvođenje novih zakonskih rješenja, sa ciljem povećanja prihoda od poreza na nepokretnosti, što je imalo pozitivan efekat na budžete lokalnih samouprava.

Sa druge strane, poreskim oslobađanjima i podrškom kapitalnim i razvojnim projektima u strateškim razvojnim granama (elitni turizam, energetika i poljoprivreda) ojačana je razvojna komponenta fiskalne politike. Uvedena je novina u oporezivanju usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu, odnosno najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu, da se navedene usluge oporezuju po sniženoj stopi od 7%.

Takođe, kao mjera poreske podrške, krajem 2016.godine donijet je Zakon o reprogramu poreskog potraživanja, kojim je data mogućnost poreskim dužnicima da poreski dug plate u 60 mjesečnih rata, uz uslov da uredno plaćaju mjesečne rate odloženog duga i obaveze koje dospijevaju u periodu odlaganja, kao i da se 10% duga plati na samom početku perioda reprograma. Poreskom obvezniku koji izmiri poresko potraživanje u rokovima i na način utvrđen rješenjem o reprogramu poreskog potraživanja, otpisuju se cjelokupna kamata i troškovi postupka u vezi sa tim poreskim potraživanjem.

II. STRUKTURA POREZA

Osnovnu strukturu poreza u Crnoj Gori čine: carine, akcize, porez na dodatu vrijednost, porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak fizičkih lica, porez na promet nepokretnosti, porez na nepokretnosti, porez na kafu, kao i jedan broj manjih poreza (za korišćenje pojedinih dobara, za usluge osiguranja i dr.), doprinosi za obavezno socijalno osiguranje (za penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti), više vrsta taksa (sudske, administrativne, komunalne, boravišne, od opšteg interesa), kao i više vrsta naknada (naknada za korišćenje državnih puteva, naknada za korišćenje šuma, naknada za korišćenje voda i dr.).

Tabela 1: Uporedni pregled ostvarenih javnih prihoda po vrstama u 2015. i 2016.¹ godini:

<i>Vrsta prihoda</i>	<i>Ostvareno u 2015.</i>	<i>Ostvareno u 2016.</i>	<i>Stopa rasta</i>	<i>Učešće u državnim/ lokalnim prihodima</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
I Državni prihodi	1.362,4	1.520,4	11,6	100,00
1. Carine	22,9	24,3	6,1	1,6
2. Akcize	170,1	190,5	12,0	12,5
3. Porez na dodatu vrijednost	457,1	500,7	9,5	32,9
4. Porez na kafu	0,8	2,3	188,0	0,2
5. Porez na dobit pravnih lica	42,6	45,4	6,6	3,0
6. Porez na dohodak fizičkih lica	139,1	161,0	15,7	10,6
7. Porez na promet nepokretnosti	14,9	13,3	-10,7	0,9
8. Porez na upot. put. mot. vozila, plov.objekata i letilica	7,9	8,3	5,1	0,5
9. Porez na promet upot.mot. vozila, plov.objekata i letilica	2,6	2,7	3,9	0,2
10. Porez na premije osiguranja	3,8	4,2	10,5	0,3
11. Dopr. za obav. soc.osiguranje (10.1.+10.2.+10.3.+10.4.)	440,3	462,9	5,1	30,4
10.1. Penzijsko invalid.osiguranje	265,9	273,6	2,9	59,1
10.2. Zdravstveno osiguranje	151,1	164,4	8,8	35,5
10.3. Osiguranje od nezaposlenosti	12,2	13,0	6,6	2,8
10.4. Ostali doprinosi	11,1	11,9	7,2	2,6
12. Takse	12,7	12,6	-0,8	0,8
13. Naknade	47,6	92,2	93,7	6,1
II Lokalni prihodi	125,3	118,6	-5,4	100,00
1. Porezi	65,7	67,8	3,2	57,2
2. Takse	5,3	5,9	11,3	5,0
3. Naknade	41,8	33,5	-19,9	28,2
4. Ostali prihodi	12,5	11,4	-8,8	9,6
Ukupno (I +II):	1.487,7	1.639,0	10,2	/

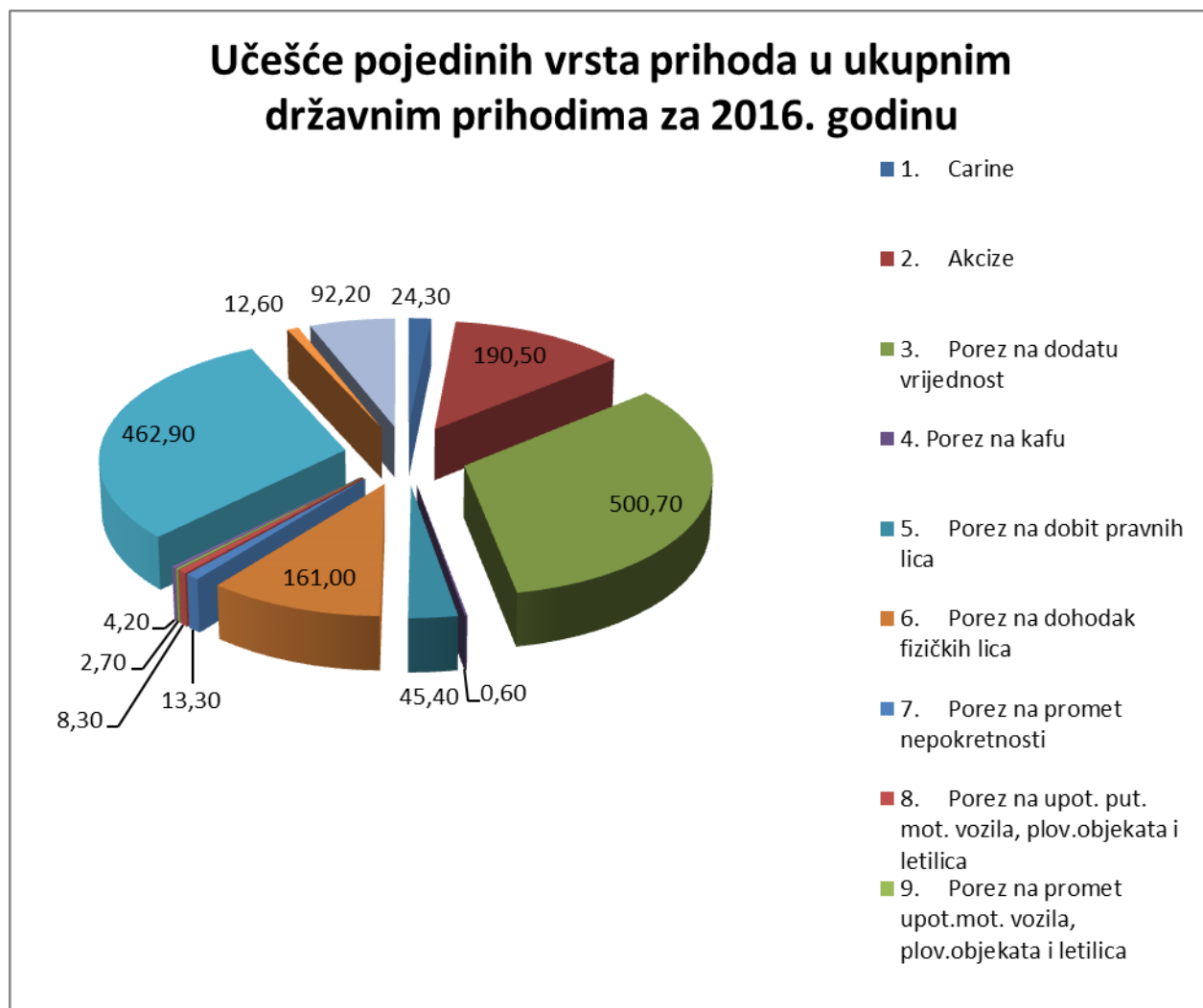
¹ Podaci za 2016. godinu koji se odnose na carine i porez na dodatu vrijednost su iskazani u neto iznosu, a podaci za akcize, porez na dobit pravnih lica, porez na dohodak fizičkih lica, porez na promet nepokretnosti, porez na upotrebu putničkih motornih vozila, plovnih objekata i letilica, porez na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovnih objekata i letilica, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje, porez na premije osiguranja, takse i naknade su iskazani u bruto iznosu.

Primjenom navedenih poreskih oblika u 2016. godini državni prihodi (1.520,4 mil.€) su u odnosu na 2015. godinu uvećani za 11,6%, dok su lokalni prihodi (118,6 mil. €) umanjeni za 5,4. Ukupni prihodi ostvareni su u iznosu od 1.639,0 mil.€ (prosječno mjesečno 136,6 mil.€), što je za 10,2% više u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi navedenih prihoda na državne prihode odnosi se 92,8%, a na lokalne 7,2%. Poređenja radi, u 2015. godini državni prihodi su učestvovali sa 91,6%, a lokalni sa 8,4%.

U strukturi državnih prihoda za 2016. godinu (1.520,4 mil.€) porezi učestvuju sa 61,0%, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje 30,5%, carine 1,6%, takse 0,8% i naknade 6,1%. U strukturi državnih prihoda za 2015. godinu (1.362,4 mil.€) porezi učestvuju sa 61,6%, doprinosi za obavezno socijalno osiguranje 32,3%, carine 1,7%, takse 0,9% i naknade 3,5%.

U strukturi lokalnih prihoda za 2016. godinu (118,6 mil.€) lokalni porezi učestvuju sa 57,2%, takse 5,0%, naknade 28,2% i ostali prihodi 9,6%. U strukturi lokalnih prihoda za 2015. godinu (125,3 mil.€) lokalni porezi učestvuju sa 52,4%, takse 4,2%, naknade 33,4% i ostali prihodi 10,0.

Ukupni prihodi fiskalnog karaktera u 2016.godini (1.639,0 mil.€) u procijenjenom BDP-u za 2016. godinu (3.729,5 mil. €) učestvuju sa 43,9%, a u 2015. godini to učešće je iznosilo sa 40,6%, što znači da je u ovom izvještajnom periodu, u odnosu na prethodnu godinu, učešće fiskalnih prihoda uvećano za 3,3 indeksna poena. Državni prihodi (1.520,4 mil.€) u procijenjenom BDP-u za 2016. godinu učestvuju sa 40,8%, dok je u 2015. godini učešće ovih prihoda u BDP-u iznosilo 37,2%.

U narednom tekstu pojedinačno su obrađena normativna rješenja za sve poreske oblike, fiskalni efekti po osnovu primjene tih rješenja sa posebnim osvrtom na njihovu usklađenost sa Acquis-em.

A. Državni prihodi

1. Akcize

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja akcize utvrđena je **Zakonom o akcizama**,² koji je u primjeni je od 1. aprila 2002. godine. Tim zakonom uvedena je obaveza plaćanja akcize za tri grupe proizvoda, i to: alkohol i alkoholna pića, duvan i duvanske proizvode i mineralna ulja, njihove derivate i supstitute a od 1. aprila 2012. godine kao akcizni proizvod uvedena je i gazirana voda sa dodatkom šećera ili drugih sredstava za zaslađivanje ili aromatizaciju. Akciza se plaća na akcizne proizvode proizvedene u Crnoj Gori i akcizne proizvode koji se uvoze u Crnu Goru. Obveznik plaćanja akcize je proizvođač i uvoznik akciznih proizvoda dok je Zakonom predviđena mogućnost da se akcizna obaveza može prenijeti sa uvoznika, odnosno proizvođača na imaoaca akcizne dozvole, odnosno oslobođenog korisnika akcize.

Izmjene Zakona o akcizama koje su u primjeni od januara 2017. godine, uglavnom su se odnosile na sprovođenje plana fiskalne konsolidacije i stabilizacije javnih finansija, kao i dalju harmonizaciju akcizne politike sa evropskim zakonodavstvom. Naime, navedenim zakonom izvršeno je povećanje akciznih stopa na olovni benzin (sa 464 eura na 1000 litara na 554 eura na 1000 litara), bezolovni benzin (sa 459 eura na 1000 litara na 549 eura na 1000 litara), kao i na gasna ulja u zavisnosti od namjene za koju se ta ulja koriste (za motorni pogon sa 350 na 440 eura na 1000 litara, za industrijske i komercijalne svrhe sa 169 na 259 eura na 1000 litara i za grijanje sa 117 na 207 eura na 1000 litara). Visina akcize za motorno gorivo koje se koristi za izvođenje radova na projektu autoputa Bar-Boljare, shodno oderedbama zaključenog Ugovora o projektovanju i izgradnji autoputa, iznosi 169 eura za 1000 litara.

Pored navedenog, predmetnim zakonom, izvršena je dalja harmonizacija akciznog zakonodavstva sa propisima Evropske unije, u dijelu oporezivanja energenata i njihovog usaglašavanja sa Direktivom Savjeta o restrukturiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije, 2003/96/EZ od 27. oktobra 2003. godine, kojom je propisano da je prirodni plin jedan od obaveznih predmeta oporezivanja akcizom.

U cilju unaprjeđenja akcizne politike u dijelu ostvarivanja prava na povraćaj akcize za kupce mineralnih ulja koja se koriste za pogon poljoprivredne i šumske mehanizacije i za upotrebu mehanizacije koja služi za održavanje ski staza i parkinga na skijalištima, predviđeno je da se od 1. jula 2017. godine, ovo pravo može ostvarivati na osnovu kontrolne kartice, koju bi izdavao nadležni carinski organ na osnovu liste nosilaca prava koju bi tom organu dostavljala resorna Ministarstva.

Usklađenost Zakona o akcizama sa Acquis-em

Zakon o akcizama je u potpunosti usklađen sa sljedećim Direktivama EU:

- Direktivom Savjeta EU 92/80/EEC (izmjene: 1999/81 EEC, 2002/10/EC i 2010/12 EC) o ujednačavanju akciza na duvanske proizvode, izuzev cigareta,
- Direktivom Savjeta 92/83/EEC o usklađivanju strukture akcize na alkohol i alkoholna pića, i preostalo je usklađivanje sa sljedećim relevantnim Direktivama EU, i to:
- Direktivom Savjeta 2008/118/ EZ o opšim postupcima sa akciznim proizvodima i o držanju, kretanju i nadzoru nad tim proizvodima,
- Direktivom Savjeta 2003/96/EEZ o restruktuiranju okvira Zajednice za oporezivanje energenata i električne energije,

² „Sl. list RCG“, br. 65/01, 76/05 i „Sl. list RCG“ br. 7608, 50/09, 78/10, 61/11, 28/12, 38/13,45/14 i **1/17**

- Direktivom Savjeta 2011/64/EU o strukturi i stopama akciza za duvanske proizvode.

Postepeno usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2011/64/EU odnosi se na uskladjivanje visine akcizne obaveze na cigarete sa propisanim minimumom koji, od 1. januara 2014. godine, u EU iznosi 90 €/1000 komada cigareta, odnosno 60% od prosječne ponderisane cijene cigareta (kod nas taj minimum sada iznosi 53,35€/1000 komada cigareta).

Usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2003/96/EEC, odnosi se na usaglašavanje postojećeg zakona u pogledu predmeta oporezivanja, propisivanja visine akcizne osnovice za električnu energiju i ostale energente (ugljen, koks i prirodni plin), i električnu energiju kao i iznosa akcize za te proizvode.

Usklađivanje akciznog zakonodavstva sa Direktivom 2008/118/ EEC je načelno izvršeno međutim, s obzirom da je navedenom propisan tretman akciznih proizvoda za države članice EU, to znači da će se usklađivanje sa navedenom direktivom vršiti postepenim usaglašavanjem posebno u dijelu odloženog plaćanja akcize primjenom elektronskog akciznog dokumenta, odnosno uvođenja informacionog sistema (EMCS), u naš akcizni sistem.

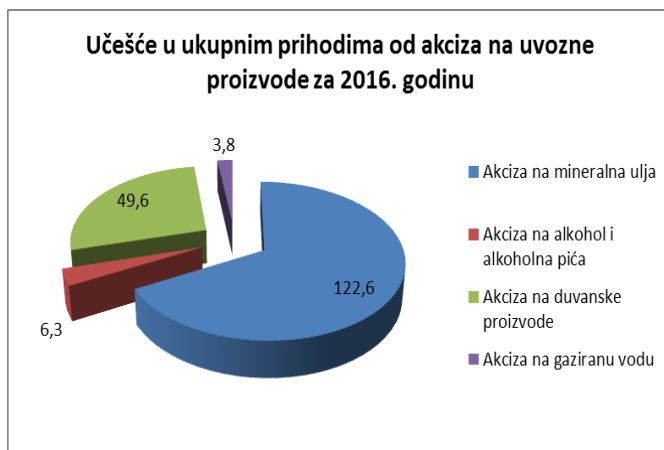
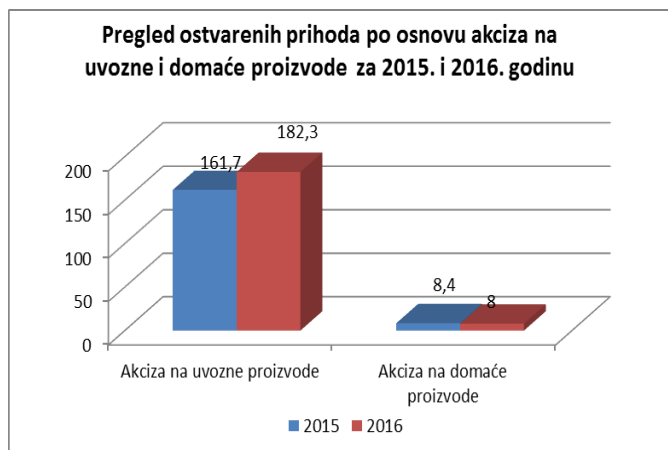
Ostvarenje prihoda

Prema podacima Uprave carina u 2016. godini registrovano je 72 akcizna obveznika, od kojih je 12 izbrisano iz Registra, što je u odnosu na 2015. godinu (50 akciznih obveznika) više za 44%, a takođe nije registrovano nijedno novo akcizno skladište.

Ostvareni prihodi od akciza za 2016. godinu iznosili su 190,5 mil. € (pros. mjesečno 15,9 mil. €) i u odnosu na prethodnu godinu (170,1 mil. €) veći su za 11,99%.

Tabela 2: Pregled ostvarenih prihoda od akciza po vrstama proizvoda u 2015. i 2016. godini:

<i>Red. br.</i>	<i>Vrsta akciznog proizvoda</i>	<i>2015.g. (u mil.€)</i>	<i>2016.g. (u mil.€)</i>	<i>%</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
1.	<i>Akciza na uvozne proizvode</i>	161,7	182,3	12,74
<i>1.1.</i>	<i>Akciza na mineralna ulja</i>	105,8	122,6	15,88
<i>1.2.</i>	<i>Akciza na alkoh. i alkohol.pića</i>	5,9	6,3	6,78
<i>1.3.</i>	<i>Akciza na duvan.proizvode</i>	46,3	49,6	7,13
<i>1.4.</i>	<i>Akciza na gaziranu vodu</i>	3,7	3,8	2,70
2.	<i>Akciza na domaće proizvode</i>	8,4	8,2	-2,38
<i>2.1.</i>	<i>Akciza na alkoh. i alkohol.pića</i>	8,3	8,0	-3,61
<i>2.2.</i>	<i>Akciza na duvan.proizvode</i>	0,1	0,2	100
	<i>Ukupno:</i>	170,1	190,5	11,99

Ostvareni prihodi od akciza na *uvozne akcizne proizvode* u ovom izvještajnom periodu iznose 182,3 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (161,7 mil. €) veći su 12,74%. Od navedenog iznosa na mineralna ulja odnosi se 122,6 mil.€ (67,25 %), alkohol i alkoholna pića 6,30 mil.€ (3,46%), duvanske proizvode 49,6 mil.€ (27,21%) i gazirane vode 3,8 mil.€ (2,08%).

Prihodi od akciza na *domaće akcizne proizvode* u ovom izvještajnom periodu iznose 8,2 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (8,4 mil.€) manji su za 2,38%. Od navedenog iznosa, na alkohol i alkoholna pića se odnosi 8,0 mil.€ (97,56%), a na duvanske proizvode 0,2 mil.€ (2,44%).

Prihodi od akciza na *mineralna ulja* za izvještajni period iznose 122,6 mil. € i u odnosu na isti period prethodne godine (105,8 mil. €) veći su 15,88%.

Ukupni prihodi od akciza na *alkohol i alkoholna pića* u izvještajnom periodu iznose 14,3 mil. €, od čega se na domaće proizvode odnosi 8,0 mil. € (55,94%), a na uvozne 6,3 mil. € (44,06%). Prihodi po ovom osnovu u odnosu na prethodnu godinu (14,2 mil. €), veći su za 0,7%.

Ostvareni prihodi od akciza na *duvanske proizvode* za izvještajni period iznose 49,8 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (46,4 mil. €) veći su za 7,33%. Povećanje prihoda od akciza na uvezene proizvode nastao je usled kontinuirane kontrole na graničnim prelazima i unutar carinskog područja kao jedna od mjera predviđenih Akcionim planom na suzbijanju ilegalne prodaje cigareta, koje sprovodi Uprava carina sa ostalim državnim organima.

Imajući u vidu postojeća zakonska rješenja, u 2016. godini izvršen je povraćaj akcize u iznosu od 7,8 mil.€. U toku 2016 god. podnijeto je 1.107 zahtjeva za povraćaj akcize za gasna ulja koja se koriste kao motorno gorivo za industrijske svrhe , kao i 196 zahtjeva za povraćaj akcize za mineralna ulja koja se koriste za pogon poljoprivredne i šumske mehanizacije i za upotrebu mehanizacije koja se koristi za održavanje ski staza i parkinga na skijalištima.

2. Porez na dodatu vrijednost

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja poreza na dodatu vrijednost uvedena je **Zakonom o porezu na dodatu vrijednost**³ čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. aprila 2003.godine. Oporezivanje prometa proizvoda i usluga vrši se prema mjestu potrošnje, primjenom principa odredišta, odnosno destinacije. Ovo rješenje podrazumijeva da je izvoz proizvoda oslobođen plaćanja PDV, a uvoz proizvoda se oporezuje i ima isti tretman kao domaći proizvodi. Obveznik plaćanja ovog poreza je pravno i fizičko lice čiji je oporezivi

³ „Službeni list RCG“, broj 65/01, 38/02, 72/02, 21/03 i 76/05 i „Službeni list CG“, broj 16/07, 29/13 ,9/15, 53/16 i 1/17

promet na godišnjem nivou veći od 18.000 €. Do 1.januara 2006.godine sve oporezive isporuke proizvoda i usluga bile su oporezovane po jedinstvenoj opštoj stopi od 17%, a tada je uvedena snižena stopa od 7% za određeni broj proizvoda i usluga koji su od značaja za životni standard građana.

Zakonom o izmjenama i dopuni Zakona o porezu na dodatu vrijednost, koji je donijet sredinom 2013. godine („Službeni list CG”, broj 29/13), povećana je opšta stopa PDV sa 17% na 19%. Osnovni razlog za povećanje stope bio je u zaustavljanju daljeg pogoršanja indikatora fiskalne stabilnosti, u prvom redu povećanja javnog duga, koji je posledica višegodišnjeg budžetskog deficita, odnosno nesklada između javnih prihoda i javnih rashoda. Napominjemo, da se opšta stopa PDV nije mijenjala od početka primjene Zakona o PDV (aprila 2003. godine) te da će povećanjem stope na 19% Crna Gora i dalje biti među zemljama u okruženju i šire sa najnižom stopom PDV-a. Pored navedenog pooštrena je kaznena politika, kao jedna od mjera za suzbijanje sive ekonomije tako što su povećane novčane kazne za poreske prekršaje propisane Zakonom o PDV.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dodatu vrijednost („Službeni list CG”, broj 9/15) izvršeno je poboljšanje postojećeg rješenja koje se u praksi pokazalo kao nedovoljno efikasno, pa je predloženim rješenjem propisano da je poreski dužnik primalac usluga iz člana 17 i ako nije obveznik PDV, dok je do sada obveznik plaćanja PDV bio davalac usluga; bliže se definišu telekomunikacijske usluge; vrši se dodatno pojašnjenje oko utvrđivanja poreske osnovice za obračun PDV, odnosno sniženje cijena i popusti koji se odobravaju na računu ne mogu biti manji od nabavne vrijednosti, odnosno cijene koštanja proizvoda.

Novim zakonskim rješenjem PDV se plaća po nultoj stopi na isporuke proizvoda i usluga za gradnju i opremanje ugostiteljskog objekta kategorije pet i više zvjezdica, energetskog objekta za proizvodnju električne energije instalisane snage veće od 10 MW i kapaciteta za proizvodnju prehrambenih proizvoda razvrstanih u okviru sektora C grupa 10 Zakona o klasifikaciji djelatnosti, čija investiciona vrijednost prelazi 500.000 eura, kao i isporuke proizvoda, odnosno usluga koja se vrši u skladu sa ugovorom o kreditu, odnosno zajmu, zaključenim između Crne Gore i međunarodne finansijske organizacije, odnosno druge države ili treće strane u kojem se Crna Gora pojavljuje kao garant, u dijelu koji se finansira dobijenim novčanim sredstvima, ako je tim ugovorom predviđeno da se iz dobijenih novčanih sredstava neće plaćati troškovi poreza.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list CG", broj 53/16) definisano je mjesto oporezivanja (mjesto izvršenog prometa) kao mjesto (sjedište) primaoca usluga pristupa sistemu za prenos električne energije, što je u skladu sa Direktivom Savjeta 2006/112 EZ, odnosno generalnim principima oporezivanja potrošnje poreza na dodatu vrijednost u EU i u zemljama u okruženju.

Takođe je izvršeno pravno tehničko usklađivanje određenih izraza sa izrazima čije značenje je regulisano drugim propisima (na primjer: hranu za životinje , sredstva za ishranu bilja, sredstva za zaštitu bilja, sjemenski i sadni materijal i žive životinje).

Izvršeno je potpuno usklađivanje sa direktivama 2006/79 EZ o oslobođenju od plaćanja PDV na uvoz malih pošiljki robe nekomercijalne prirode i 2007/74 EZ o oslobođenju od plaćanja PDV na uvoz robe sadržane u ličnom prtljagu putnika i potpuno usklađivanje s Direktivom Savjeta 2009/55/EZ o poreskim oslobođenjima koja se primjenjuju na konačan unos ličnog vlasništva pojedinaca iz države članice.

Takođe, oslobađaju se plaćanja PDV na uvoz robe oružane snage država koje su članice Organizacije Sjevernoatlantskog saveza (NATO), za potrebe tih snaga ili pratećeg civilnog osoblja, kao i za snadbijevanje njihovih manzi , ako te snage sudjeluju u zajedničkim obrambenim aktivnostima.

Uvodi se novina u orezivanje usluga pripremanja i usluživanja hrane, pića i napitaka u hotelima sa najmanje četiri zvjezdice u Sjevernom regionu, odnosno najmanje pet zvjezdica u Središnjem i Primorskom regionu, da se navedene usluge oporezuju po sniženoj stopi od 7%.

Zakonom o izmjeni Zakona porezu na dodatu vrijednost ("Službeni list CG", broj 1/17) uvedeno je oporezivanje računarske opreme po opštoj stopi od 19% (sadašnje rješenje je snižena stopa od 7%, što

nije u skladu sa članom 98 stav 2 i Priloga III Direktive Savjeta 2006/112 EZ kojim je propisano da se snižena stopa ne primjenjuje na isporuke određenih proizvoda i usluga, između ostalih i na isporuke računarske opreme). Predložena izmjena je u skladu sa generalnim principima oporezivanja potrošnje poreza na dodatu vrijednost u EU i u zemljama u okruženju.

Usklađenost sa Acquis-em

Zakon o porezu na dodatu vrijednost, kao i propisi doneseni na osnovu tog zakona, u značajnoj mjeri su usklađeni sa Acquis-em (Direktiva 2006/112/EC). Programom rada Vlade za IV kvartal 2017. godine predviđene su izmjene i dopune Zakona kako bi se izvršilo dalje usklađivanje postojećih zakonskih rješenja sa Direktivom 2006/112/EC.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Poreske uprave za plaćanje PDV u 2016.god. registrovano je 3892 obveznika, od čega se 95,6% (3.721) odnosi na pravna lica, a 4,6% (171) na fizička lica. Broj PDV obveznika u ovom izvještajnom periodu u odnosu na isti period prethodne godine (3.027 obveznika) povećan je za 28,58%. Ukupan broj registrovanih poreskih obveznika u 2016. godine iznosi 4810, od čega pravnih lica 3.722 i fizičkih lica 1.088.

Prema podacima Poreske uprave (na osnovu prijave za plaćanje PDV), ukupno ostvareni promet proizvoda i usluga (oporezivi i oslobođeni) za 2016.godinu iznosio je 7.722,38 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (8.091,95 mil.€) smanjen je za 4,57%.

Tabela 3: Uporedni pregled ostvarenog prometa proizvoda i usluga za 2015. i 2016. godinu:

Vrsta prometa	2015. god.		2016. god.	
	Iznos (u mil. €)	% učešća	Iznos (u mil. €)	% učešća
1	2	3	4	5
Oporezivi promet po stopi od 19%	5.837,19	72,14	5.628,76	72,9
Oporezivi promet po stopi od 7%	849,74	10,50	798,82	10,34
Oporezivi promet po stopi od 0%	1.045,88	12,92	943,88	12,22
Oslobođeni promet	359,14	4,44	350,92	4,54
Ukupno:	8.091,95	100,00	7.722,38	100,00
Prosječno mjesečno	674,32		651,86	

Iz prethodne tabele proizilazi da je u 2016. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježen je pad oporezivog prometa za 4,67%, kao i pad oslobođenog za 2,3%. U strukturi ukupno ostvarenog prometa, promet koji je oslobođen plaćanja PDV učestvuje sa 4,54 %, a u prethodnoj godini to učešće je iznosilo 4,43 %, što znači da je u ovom izvještajnom periodu došlo do smanjenja prometa koji je oslobođen PDV.

Bruto naplata po osnovu PDV (pri uvozu i u zemlji po poreskim prijavama) za 2016. godinu iznosi 580,7 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (545,3 mil. €) veći je za 6,49 %. Pri uvozu proizvoda, od strane Uprave carina naplaćeno je 379,3 mil.€ (65,31 %), a u zemlji (po poreskim prijavama) od strane Poreske uprave 201,4mil. € (34,69%). Učešće prihoda od PDV kod uvoza proizvoda u bruto PDV prihodima u

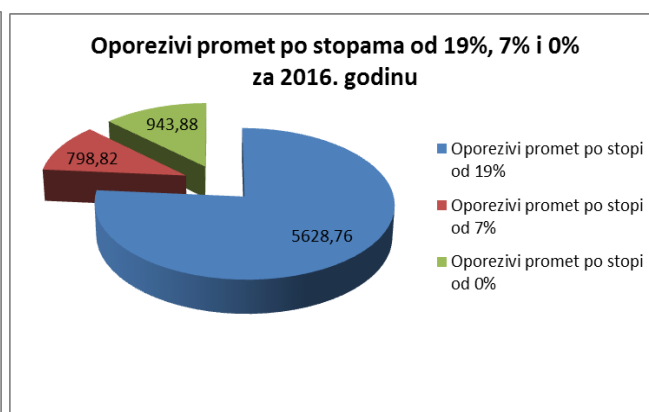
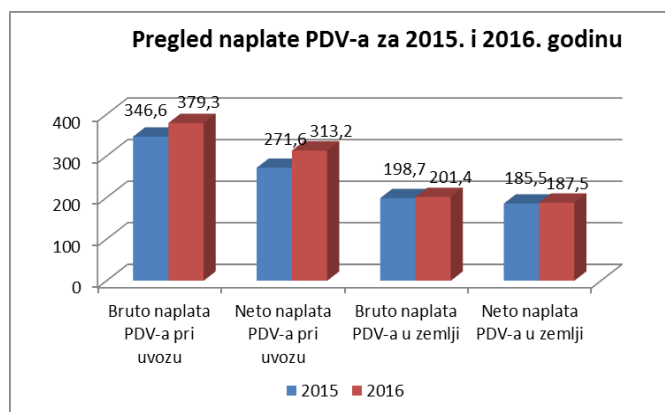
2016. godini u odnosu na 2015.godinu je povećano sa 63,56% na 65,31%, a kod Poreske uprave je smanjeno sa 36,43% na 34,69%.

Tabela 4: Uporedni pregled uplata po osnovu PDV pri uvozu i u zemlji za 2015. i 2016. godinu:

Vrsta prihoda	Naplata u 2015.god. (u mil.€)	Naplata u 2016. god. (u mil.€)	Index (3:2)
1	2	3	4
I PDV pri uvozu			
1. bruto naplata	346,6	379,3	109,43
2. neto naplata	271,6	313,2	115,31
II PDV u zemlji			
3. bruto naplata	198,7	201,4	101,46
4. neto naplata	185,5	187,5	101,07
Svega neto naplata (2+4)	457,1	500,7	109,53
Prosječno mjesečno	38,1	41,7	109,44

Izvor: Državni Trezor, Poreska uprava i Uprava carina

Neto naplata (prihod) od PDV za 2016. godinu iznosi 500,7 mil. €, što u odnosu na prethodnu godinu (457,1 mil. €) veća je za 9,54%. Prihodi od PDV (neto naplata) čini 13,42% procijenjenog BDP za 2016. godinu (3.729,5 mil. €).

Olakšice kod plaćanja PDV

Zakonom o PDV omogućeno je korišćenje poreskih olakšica po osnovu isporuke proizvoda i usluga koje služe za službene potrebe diplomatskih i konzularnih predstavništava i međunarodnih organizacija. Ovo pravo se ostvaruje neposredno prilikom isporuke proizvoda, odnosno usluga uz prezentaciju poreske identifikacione kartice. Prema podacima Poreske uprave, zaključno sa decembrom 2016. godine, izdato je 89 poreskih identifikacionih kartica, što je u odnosu na 2015. godinu (107) manje 16,82%.

3. Porez na kafu

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja poreza na kafu uvedena je Zakonom o porezu kafu koji je u primjeni od 1. januara 2015. godine. („Sl.list CG“, broj 8/15), od kada kafa nije više u akciznom sistemu Crne Gore, odnosno nije više akcizni proizvod.

Zakonom o porezu na kafu definisan je predmet oporezivanja ovog poreza koji bi se plaćao na kafu koja se uvozi ili proizvodi na teritoriji Crne Gore. Pod proizvodnjom kafe, smatra se prerada, prženje, pakovanje, kao i druge sa njima povezane radnje koje se koriste u svrhe proizvodnje kafe. Takođe, vrste kafe na koju se plaća porez određuje se shodno nomenklaturi tih proizvoda u Carinskoj tarifi, takođe definisani su obveznici plaćanja poreza na kafu, odnosno pravna ili fizička lica koja u poreskom skladištu proizvode kafu i uvoznici kafe, pojam poreskog skladišta.

Poreski period za obračun poreza na kafu je kalendarski mjesec, pri čemu poreski obveznik sam obračunava porez. Obračunati porez se iskazuje u mjesečnoj prijavi i podnosi se nadležnom carinskom organu do 15 dana narednog mjeseca za prethodni mjesec. Obračunati porez na kafu dospijeva za plaćanje do 15 dana u mjesecu za prethodni mjesec. Kod uvoza kafe, porez se plaća u rokovima propisanim carinskim propisima.

Prijava za registraciju obveznika poreza na kafu podnosi se nadležnom carinskom organu i to najkasnije 15 dana prije početka obavljanja djelatnosti proizvodnje kafe. Takođe, obveznik poreza na kafu dužan je da u navedenom roku, obavijesti nadležni carinski organ o namjeri prestanka obavljanja djelatnosti, dok o prekidu obustavljanja proizvodnje, bez odlaganja.

Kontrolu obračunavanja i plaćanja poreza na kafu vrši nadležni carinski organ u skladu sa zakonom i zakonom kojim je uređen carinski postupak.

Usklađenost sa Acquis-em

Ne postoje propisi evropskog zakonodavstva, ni potvrđene međunarodne konvencije sa kojima bi trebalo izvršiti usklađivanje ovog zakona.

Ostvarivanje prihoda

Prema podacima Uprave carina u 2016. godini ostvaren je promet od poreza na kafu u iznosu od 2,3 mil.€ što je u odnosu na prethodnu godinu (0,75 mil. €) uvećanje za 188,0 %, a što je rezultat povećanja kontrole obračunavanja i plaćanja ove vrste poreza od strane nadležnog carinskog organa.

4. Porez na dobit pravnih lica

Normativna rješenja

Oporezivanje dobiti pravnih lica uređeno je **Zakonom o porezu na dobit pravnih lica**⁴ čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. januara 2002. godine. Prema odredbama navedenog zakona obveznik poreza na dobit je rezidentno, odnosno nerezidentno pravno lice koje obavlja djelatnost radi sticanja

⁴ ("Službeni list RCG", br.65/01, 80/04 i "Službeni list CG", br. 40/08, 86/09, 14/12, 61/13 i 55/16)

dobiti. Predmet oporezivanja rezidentnog pravnog lica je dobit koju to lice ostvari u Crnoj Gori i izvan Crne Gore, a predmet oporezivanja nerezidenta je dobit koju to lice ostvari u Crnoj Gori. Stopa poreza na dobit, iznosi 9% i ova stopa je jedna od najnižih stopa u regionu. Radi stimulisanja privrednih aktivnosti u nedovoljno razvijenim područjima izmjenama ovog zakona u 2012. godini uvedena je mogućnost korišćenja poreske olakšice za otpočinjanje biznisa u privredno nedovoljno razvijenim opštinama. Naime, predviđeno je da novoosnovano pravno lice u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, koje obavlja proizvodnu djelatnost, oslobađa se plaćanja poreza na dobit u iznosu od 100% za prvih osam godina od početka obavljanja djelatnosti. Ovu olakšicu mogu da koriste i druga pravna lica koja osnivaju poslovnu jedinicu u privredno nedovoljno razvijenim opštinama. Krajem 2013.godine, izvršeno je revidiranje zakonskih odredbi koje se odnose na poreske olakšice, a u cilju usklađivanja sa EU regulativom u oblasti dodjele državne pomoći.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dobit pravnih lica ("Službeni list CG", br. 55/16), čija su rješenja u primjeni od 01. januara 2017. godine, uključeni su neki novi oblici izdataka (npr. izdaci za zaštitu lica sa invaliditetom, društvenu brigu o djeci i mladima, pomoć starijim licima, itd.) koji se u poreske svrhe priznaju kao rashod u iznosu do 3,5% ukupnog prihoda. Ovim zakonskim izmjenama uveden je mehanizam za oporezivanje kapitalnog dobitka koje nerezidentno pravno lice ostvari od drugog nerezidentnog pravnog lica, fizičkog lica-nerezidentnog ili rezidentnog, na teritoriji Crne Gore. Takođe, bliže su definisani pojedini oblici prihoda koje nerezidentna pravna lica ostvaruju u Crnoj Gori (autorske naknade, kamate, dividende, konsalting usluge, usluge istraživanja trzista itd.) i uključeni su novi oblici prihoda na koji se plaća porez po odbitku. Istovremeno, navedenim izmjenama uvedeno je obavezno podnošenje poreske prijave elektronskim putem od strane obveznika.

U decembru 2016. godine donijet je Pravilnik o konsolidovanoj poreskoj prijavi ("Službeni list CG", br. 83/16) kojim je propisan sadržaj konsolidovane poreske prijave koju podnosi matično preduzeće za grupu povezanih preduzeća.

Usklađenost sa Acquis-em - Propisi koji se odnose na oporezivanje dobiti pravnih lica zahtijevaju usklađivanje sa Acquis-om u dijelu koji se odnosi na oporezivanje dividendi, kamata i autorskih naknada, statusnih promjena pravnih lica i statusa povezanih lica.

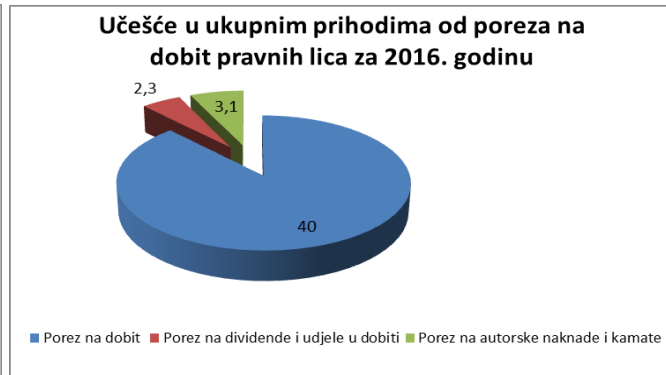
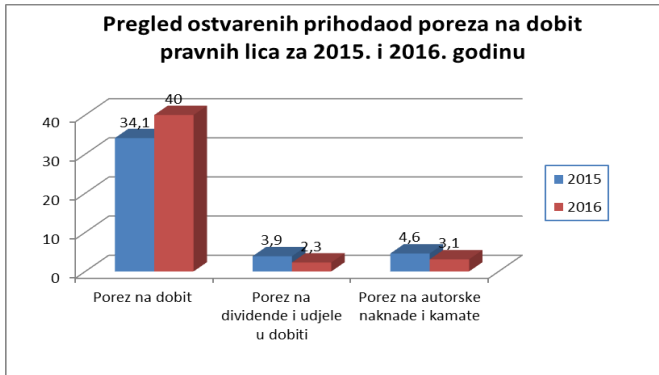
Postojeća zakonska rješenja pretežnim dijelom su usklađena sa relevantnim propisima Evropske unije iz ove oblasti, a prije svega sa: *Direktivom Savjeta 2011/96/EU o zajedničkom sistemu oporezivanja za maticne kompanije i zavisne kompanije u različitim državama članicama; Direktivom Savjeta 2009/133/EC o zajedničkom sistemu oporezivanja koje se primjenjuje na spajanje, podjele, djelimične podjele, transfere sredstava i razmjenu dionica koje se tiču kompanija različitih država članica; Direktivom Savjeta 2003/49/EC o zajedničkom sistemu oporezivanja kamata i autorskih naknada među povezanim kompanijama u različitim državama članicama.*

Ostvarenje prihoda

Prihodi od poreza na dobit pravnih lica u 2016.godini ostvareni su u iznosu 45.4 mil.€ (pros. mjes. 3.8 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (42.6 mil.€) veći su za 6.6 %. U strukturi ostvarenih prihoda po navedenom osnovu, na porez na dobit se odnosi 40,0 mil.€ (88.1%), porez na dividende i udjele u dobiti 2.3 mil.€ (5.1%) i porez na autorske naknade i kamate 3.1 mil.€ (6.8%).

Tabela 5. Prihodi od poreza na dobit pravnih lica za 2016. godinu

PRIHODI OD POREZA NA DOBIT PRAVNIH LICA	Ostvareno u 2015. u mil.€	Ostvareno u 2016. u mil.€	Index
<i>Porez na dobit</i>	34,1	40,0	117,3
<i>Porez na dividende i udjele u dobiti</i>	3,9	2,3	59,0
<i>Porez na autorske naknade i kamate</i>	4,6	3,1	67,4
Ukupno	42,6	45,4	106,6

Ako se posmatra ostvarenje prihoda od poreza na dobit pravnih lica u 2016. godini, uočava se da je u odnosu na prošlu godinu došlo do povećanja prihoda od poreza na dobit za 17.3%, dok su prihodi od poreza na dividende i udjele od dobiti smanjeni za 41%, a prihodi od poreza na autorske naknade i kamate također su smanjeni, za 32.6 %.

5. Porez na dohodak fizičkih lica

Normativna rješenja

Oporezivanje dohotka fizičkih lica uređeno je **Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica**⁵, čija su osnovna rješenja u primjeni od sredine 2002. godine. Ovim zakonom uvedeno je plaćanje poreza na dohodak fizičkih lica za rezidentna i nerezidentna fizička lica. Predmet oporezivanja fizičkog lica je dohodak koji je ostvaren po osnovu: ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava, kapitala i kapitalnih dobitaka.

Od 1. januara 2007.godine je uvedena jedinstvena (proporcionalna) poreska stopa od 9%, sa odloženim rokom primjene od 01. januara 2010. godine, dok je u prelaznom periodu 2007. i 2008. godini poreska stopa iznosila 15%, a za 2009. godinu stopa je iznosila 12%. Kao privremena mjera od 08. februara 2013. godine uvedena je stopa od 15% na lična primanja preko 720€ i ova rješenja se primjenjivala i tokom 2014.godine. Od 1. januara 2015. godine na lična primanja iznad 720€ primjenjuje se poreska stopa od 13%, dok se u 2016. godini na ova primanja primjenjivala poreska stopa od 11%.

⁵ "Sl.list RCG", br. 65/01, 37/04 i 78/06 i "Službeni list CG", br. 86/09, 14/12, 62/13, 06/13, 60/14, 79/15 i 83/16)

Dosadašnje izmjene i dopune Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica predstavljaju kontinuitet reformskih aktivnosti u oblasti poreske politike i usmjerene su na smanjenje poreskih oslobodjenja i poreskih olakšica uz izjednačavanje poreskog opterećenja dobiti kompanija i zarada zaposlenih. Radi stimulisanja privrednih aktivnosti u nedovoljno razvijenim područjima izmjenama ovog zakona u 2012. godini uvedena je mogućnost korišćenja poreske olakšice za preduzetnike u privredno nedovoljno razvijenim opštinama, a krajem 2013. godine je izvršeno revidiranje rešenja koja se odnose na ove olakšice u cilju uskladjivanja sa EU regulativom koja se odnosi na dodjelu državne pomoći.

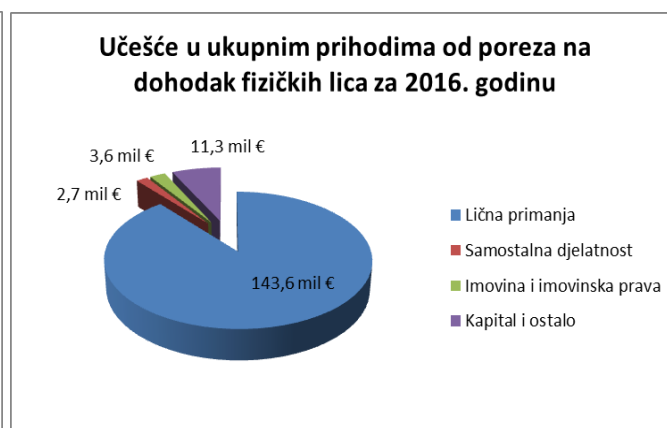
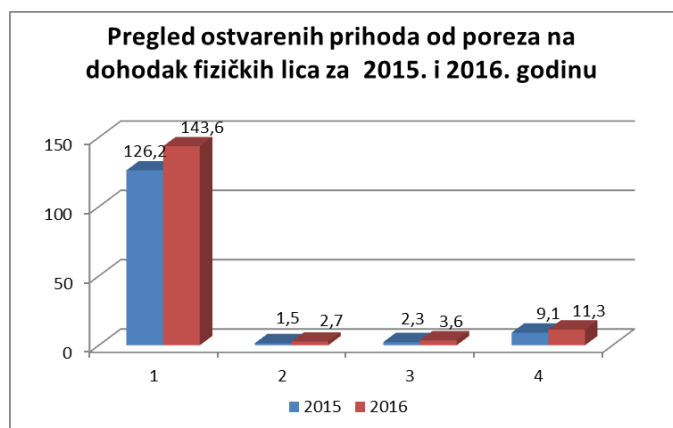
Usklađenost sa Acquis-em - Propisi koji se odnose na oporezivanje dohotka fizičkih lica ne zahtijevaju značajnije usklađivanje sa Acquis-em, osim u dijelu koji se odnosi na usaglašavanje poreskog tretmana nerezidentnih fizičkih lica sa Preporukom Evropske komisije 94/79/EC.

Ostvarenje prihoda

Naplaćeni prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica za 2016. godinu iznose 161,0 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (139.1 mil.€) povećani su za 15.7%. U strukturi ukupno naplaćenih prihoda po navedenom osnovu na lična primanja odnosi se 89,2 %, na samostalnu djelatnost 1,7 %, prihode od imovine i imovinskih prava 2,1 % i prihode od kapitala i ostalih izvora 7,0 %.

Tabela 6: Uporedni pregled prihoda od poreza na dohodak fizičkih lica za 2015. i 2016. godinu

IZVORI DOHOTKA	Ostvareno 2015 u mil.€	Ostvareno 2016 u mil.€	Index
<i>Lična primanja</i>	126.2	143.6	113,79
<i>Samostalna djelatnost</i>	1.5	2.7	180,00
<i>Imovina i imovinska prava</i>	2.3	3.6	147,83
<i>Kapital i ostalo</i>	9.1	11.3	124,18
Ukupno	139.1	161.0	115,74

Ako se posmatra ostvarenje prihoda po izvorima u 2016 godini, uočava se da je došlo do povećanja prihoda iz svih izvora dohotka, a da su prihodi od: poreza na zarade zaposlenih povećani za 13.8%,

poreza na prihode od samostalne djelatnosti za 80%, poreza na prihode od imovine i imovinskih prava za 47.8% i poreza na kapital i ostale prihode za 24.2 %.

Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica pripadaju budžetu Države (oko 77%), Egalizacionom fondu (11%) i budžetima opština (12%), izuzev Glavnog grada kome pripada 13% i Prijestonice kojoj pripada 16%. Naplaćeni prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica raspoređeni su budžetu države u iznosu od 123,1 mil.€, budžetima opština u iznosu od 20,2 mil.€ i Egalizacionom fondu u iznosu od 17,7 mil.€.

6. Porez na promet nepokretnosti

Obaveza plaćanja poreza na promet nepokretnosti (osim za novoizgradjene nepokretnosti) uvedena je **Zakonom o porezu na promet nepokretnosti**. Stopa poreza na promet nepokretnosti je 3% od poreske osnovice koju čini tržišna vrijednost nepokretnosti u trenutku njenog sticanja. Prihodi po tom osnovu, primjenom zakonskih rješenja, dijele se između budžeta Države i budžeta opština, u srazmjeri 10% : 90%, s tim što se 10% od ukupno ostvarenih prihoda opštinama, usmjerava preko Egalizacionog fonda. Zakonom se propisuje i namjena korišćenja sredstava od poreza na promet nepokretnosti koja pripadaju budžetu Crne Gore i sredstva po ovom osnovu koriste se za finansiranje zaštite kulturne baštine, nagrađivanje vrhunskih sportista i stipendiranje mladih naučnika i istraživača. Takođe, ovim zakonom, uređuju se i druga pitanja od značaja za oporezivanje prometa nepokretnosti, između ostalog, oslobodjenja od plaćanja poreza na promet nepokretnosti, posebno za slučaj kada sticalac nepokretnosti rješava stambeno pitanje, propisuju kaznene mjere za prekršajne radnje utvrđene ovim zakonom.

Primjenom novih zakonskih rješenja smanjuju se administrativni troškovi postupka, kako za poreski organ, tako i za poreskog obveznika, stvaraju se uslovi za efikasniju naplatu i kontrolu naplate ovog poreza, poboljšava poreska disciplina, eliminiše prostor za zloupotrebe, posebno u dijelu oslobodjenja od plaćanja poreza po osnovu rješavanja stambenih potreba, ovo sve sa ciljem unaprijeđenja sistema oporezivanja prometa nepokretnosti i ostvarivanja većeg obima prihoda od poreza na promet nepokretnosti, odnosno prihoda budžeta lokalnih zajednica.

Ostvareni prihodi po osnovu *poreza na promet nepokretnosti* za 2016. godinu iznose 13,30 mil. € i u odnosu na 2015. godinu (14,87 mil. €), smanjeni su 10,56 %, što je rezultat smanjenja prometa nepokretnosti u izvještajnom periodu. Od navedenog iznosa sredstava, budžetu Države je opredijeljeno 1,33 mil. € (10%), a budžetima opština 11,97 mil. € (90%) i to: direktno 10,64 mil.€ i indirektno, preko Egalizacionog fonda, 1,33 mil. €.

7. Porez na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica

Obaveza plaćanja poreza na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica, uređjena je *Zakonom o porezu na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica*⁶, čija su rješenja u primjeni od oktobra 2003. godine. Obveznik plaćanja ovog poreza je kupac, odnosno sticalac upotrebljivanog motornog vozila, plovnog objekta, vazduhoplova ili letilice, pod uslovom da se na njihov promet ne plaća PDV. Poreska stopa iznosi 5% tržišne vrijednosti navedenih proizvoda. Poreska oslobodjenja su krajnje reducirana i vezana su za nasljedivanje i davanje poklona kod prvog naslednog reda. Prihodi ostvareni po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

⁶ "Službeni list RCG", broj 55/03 i "Službeni list CG", br: 73/10, 40/11 34/14

Sredinom 2014. godine izvršena je izmjena navedenog zakona kojim je bliže definisan pojam upotrebljavanog motornog vozila, plovnog objekta, vazduhoplova i letilice, radi otklanjanja nedoumica u pogledu adekvatnog poreskog tretmana prometa ovih vozila, odnosno objekata, te jasnog razgraničenja u pogledu obaveze plaćanja PDV-a, odnosno poreza na promet. Na ovaj način stvoreni su uslovi za efikasnije administrativno poslovanje poreskog organa u postupku utvrđivanja obaveze poreza na promet upotrebljivanih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica, a samim tim i kvalitetnijeg servisiranja usluge poreskim obveznicima.

Ostvareni prihodi po osnovu ovog poreza za 2016. godinu iznose 2,7 mil. €, i u odnosu na 2015. godinu veći su za 3,9 % (2015. godine – 2,6 mil. €).

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

8. Porez na upotrebu putničkih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica

Obaveza plaćanja poreza na upotrebu putničkih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica uvedena je *Zakonom o porezu na upotrebu putničkih motornih vozila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica*⁷, koji je u primjeni od početka maja 2004. godine. Ovaj porez plaćaju pravna i fizička lica koji su vlasnici registrovanih putničkih automobila, plovnih objekata, vazduhoplova i letilica, prema propisanoj tarifi. Prihodi po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Ostvareni prihodi po osnovu ovog poreza za 2016. godinu iznose 8,3 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu veći su za 5,1 % (2015. god. – 7,9 mil. €).

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

9. Porez na premije osiguranja

Obaveza plaćanja poreza na premije osiguranja uvedena je *Zakonom o porezu na premije osiguranja*⁸, koji je u primjeni od početka maja 2004. godine. Porez na premije osiguranja plaća se na usluge osiguranja po osnovu autoodgovornosti i po osnovu kasko osiguranja motornih vozila. Poreska stopa na premije od autoodgovornosti iznosi 6%, a 3% na premije kasko osiguranja motornih vozila. Ovaj porez plaćaju osiguravajuća društva nezavisno od toga da li poslove osiguranja obavljaju lično ili preko svojih zastupnika. Prije uvođenja poreza na dodatu vrijednost na navedene usluge plaćao se porez na promet usluga po stopi od 9%, na iznos tehničke premije, a što u osnovi odgovara visini postojećeg poreskog opterećenja. Za usluge osiguranja imovine nije predviđeno plaćanje poreza, iz razloga kako bi se na taj način doprinijelo smanjenju troškova privrednih subjekata. Prihodi po ovom osnovu u cjelosti pripadaju budžetu Države.

Krajem 2013. godine donesen je Zakon o izmjenama Zakona o porezu na premije osiguranja, čija su rješenja u primjeni od 1. januara 2014.godine. Ovim izmjenama uvedena je jedinstvena stopa od 9% za plaćanje poreza na premije osiguranja za sve vrste osiguranja, na osnovicu koju čini naplaćena bruto premija osiguranja. Takođe, propisano je i oslobođenje od plaćanja ovog poreza za osiguranja od nezgode, dobrovoljnog zdravstvenog osiguranja i osiguranja od poljoprivrede.

⁷ "Službeni list RCG", br: 28/04 i 37/04 i "Službeni list CG", broj 86/09

⁸ "Službeni list RCG", broj 27/04 i 37/04 i "Službeni list CG", br: 73/10, 40/11 i 61/13

Ostvareni prihodi po osnovu poreza na premije osiguranja za 2016. godinu iznose 4,2 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (2015.god. - 3,8 mil. €) veći su za 10,53%.

Ova vrsta poreza nije izričito regulisana propisima EU, stoga ne postoji obaveza njegovog usklađivanja sa Acquis-em.

10. Doprinosi za obavezno socijalno osiguranje

Normativna rješenja

Obaveza plaćanja doprinosa za obavezno socijalno osiguranje uređena je **Zakonom o doprinosima za obavezno socijalno osiguranje**⁹, koji je u primjeni od 1. januara 2008. godine. Ovim zakonom se na jedinstven način uređuje sistem obezbjeđenja sredstava za finansiranje obaveznog socijalnog osiguranja.

Kumulativna stopa doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje iznosi 20,5% (na teret zaposlenog stopa iznosi 15% i na teret poslodavca 5,5%). Kumulativana stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje iznosi 12,8% (stopa na teret zaposlenog iznosi 8,5%, a na teret poslodavca 4,3%), a kumulativana stopa doprinosa za osiguranje od nezaposlenosti iznosi 1% (na teret zaposlenog stopa iznosi 0,5% i na teret poslodavca 0,5%).

Usklađenost sa Acquis-em - Način finansiranja obaveznog socijalnog osiguranja nije standardizovan propisima Evropske unije, stoga ne postoji obaveza usklađivanja postojećih propisa iz ove oblasti sa Acquis-em.

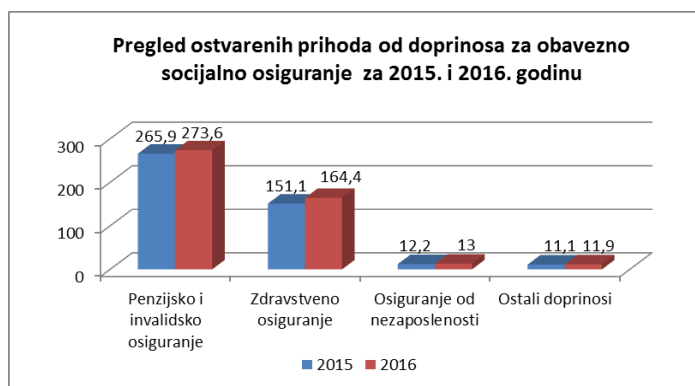
Ostvarenje prihoda

Ostvareni prihodi po osnovu doprinosa za obavezno socijalno osiguranje (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za 2016. godinu iznose 451 mil.€ (pros. mjes. 37,6 mil.€) i u odnosu na 2015. godinu veći su za 5,1 %, odnosno 21,8 mil. €. U strukturi ukupno naplaćenih prihoda po navedenom osnovu, na doprinose za penzijsko i invalidsko osiguranje se odnosi 273,6 mil. € (60,7 %), doprinose za zdravstveno osiguranje 164,4 mil. € (36,5 %) i doprinose za osiguranje od nezaposlenosti 13 mil. € (2,9 %). Pored navedenih doprinosa, prihodi od doprinosa za nezapošljavanje invalida i ostali doprinosi u 2016. godini iznose 11,9 mil.€ i u odnosu na 2015. godinu uvećani su za 7,2%.

Tabela 7: Uporedni pregled ostvarenja prihoda od doprinosa za obavezno socijalno osiguranje za 2015. i 2016. godinu.

<i>Doprinosi</i>	<i>2015 u mil.€</i>	<i>2016 u mil. €</i>	<i>Index</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
<i>1. Za penzijsko i invalidsko osiguranje</i>	<i>265.9</i>	<i>273.6</i>	<i>102.9</i>
<i>2. Za zdravstveno osiguranje</i>	<i>151.1</i>	<i>164.4</i>	<i>108.8</i>
<i>3. Za osiguranje od nezaposlenosti</i>	<i>12.2</i>	<i>13</i>	<i>106.6</i>
<i>4. Ostali doprinosi</i>	<i>11.1</i>	<i>11.9</i>	<i>107.2</i>
<i>U k u p n o:</i>	<i>440.3</i>	<i>462.9</i>	<i>105.1</i>

⁹ "Sl. List CG", br. 13/07, 79/08, 86/09, 78/10, 14/12, 62/13 i 8/15

Prihodi od doprinosa za *penzijsko i invalidsko osiguranje* za 2016. godinu iznose 273,6 mil.€, (pros.mjes. 22,8 mil.€) i u odnosu na 2015. godinu (265,9 mil.€) veći su 2,9 %.

Prihodi od doprinosa za *zdravstveno osiguranje* za 2016. godinu iznose 164,4 mil.€ (pros.mjes. 13,7 mil.€) i u odnosu na 2015. godinu (151,1 mil.€) veći su 8,8 %.

Prihodi od doprinosa za *osiguranje od nezaposlenosti* za 2016. godinu iznose 13 mil.€ (pros.mjes. 1,1 mil.€) i u odnosu na 2015. godinu (12,2 mil.€) veći su 6,6 %.

11. Carine

Normativna rješenja

Crnogorski carinski sistem je uređen Carinskim zakonom, Zakonom o Carinskoj tarifi, Zakonom o carinskoj službi i podzakonskim aktima za sprovođenje navedenih propisa.

1.1. **Carinskim zakonom**¹⁰, čija su osnovna rješenja u primjeni od 1. aprila 2003. godine, uređuju se carinski postupak, prava i obaveze lica koja učestvuju u carinskom postupku, kao i prava, obaveze i ovlašćenja carinskog organa. Osnovna zakonska rješenja (carinski postupci, utvrđivanje carinske vrijednosti, pravila o porijeklu robe) najvećim dijelom su usklađena sa Uredbom Savjeta (EEC) broj 2913/92 - Carinski zakon Zajednice, kao i pravilima Svjetske trgovinske organizacije (STO) i Svjetske carinske organizacije (SCO).

1.2. Na robu koja se uvozi u carinsko područje Crne Gore plaća se carina po stopama utvrđenim **Zakonom o Carinskoj tarifi**¹¹, čija rješenja su u primjeni od 6. juna 2012. godine. Novim Zakonom izvršeno je usaglašavanje osnovnih carinskih stopa sa carinskim stopama dogovorenim Protokolom o pristupanju Crne Gore Sporazumu iz Marakeša o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (STO). Takođe, Vlada je u skladu SSP-u¹² u obavezi da jednom godišnje donošenjem Uredbe o Carinskoj tarifi usaglasi nacionalnu nomenklaturu sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije.

Aneksom I Protokola o pristupanju Crne Gore Svjetskoj trgovinskoj organizaciji za određeni broj proizvoda iz Carinske tarife (većinom se radi o poljoprivrednim proizvodima) utvrđeno je tzv. "krajnje gornje obavezujuće ograničenje", koje predstavlja carinsku stopu koju Crna Gora mora primijeniti do

¹⁰ "Sl. list RCG", br. 07/02, 38/02, 72/02, 21/03, 31/03, 29/05 i 66/06 i "Sl. list Crne Gore", br. 21/08, 73/10, 01/11, 40/11 i 62/13.

¹¹ „Službeni list CG”, br. 60/14.

¹² Član 18 stav 2 SSP-a glasi: "U klasifikaciji roba u trgovini između ugovornih strana primjenjivaće se Kombinovana nomenklatura".

određenog datuma na uvoz navedenih proizvoda. Sukcesivna smanjenja se implementiraju 1. januara svake godine u Uredbu o Carinskoj tarifi. Implementacija navedene obaveze rezultira smanjenjem osnovne carinske stope sa 5,24% u 2016. na 5,19% u 2017. godini¹³. Napominjemo da se carina obračunava i naplaćuje po procentualnoj stopi u odnosu na vrijednost robe (*"ad valorem"*). Za određene poljoprivredne proizvode, carina se obračunava i u određenom iznosu po jedinici mjere za masu robe (*specifična carina*).

Uredbom o Carinskoj tarifi obuhvaćene su i sve izmjene koje se odnose na carinske stope utvrđene sporazumima o slobodnoj trgovini ili drugim međunarodnim sporazumima vezanim za razmjenu roba (STO, SSP, CEFTA, EFTA, Rusija, Ukrajina i Turska), čime se dobilo kodifikovano rješenje koje u krajnjem olakšava poslovanje privrednicima koji se bave spoljnom trgovinom.

1.3. **Zakonom o carinskoj službi**¹⁴, čija su osnovna rješenja u primjeni od 2002. godine, uređena je materija koja se odnosi na način rada, kao i prava, obaveze i odgovornosti carinskih službenika. Nakon toga, izvršena je izmjena navedenog zakona (u 2005. godini), koja se odnosila na usklađivanje navedenog zakona sa zakonima kojima je regulisan upravni postupak i rad organa državne uprave.

Donošenjem novog Zakona o carinskoj službi (*"Službeni list Crne Gore, broj 3/2016"*) stvorile su se zakonske pretpostavke za kvalitetnije ostvarivanje fiskalne i sigurnosne uloge carinske službe u skladu sa zahtjevima evropskih carinskih propisa, a imajući u vidu promjene koje će uslijediti pristupanjem Evropskoj uniji. Uprava carina ima obavezu da stvori sve potrebne preduslove da se sa prvim danom članstva u Evropskoj uniji, pravna tekovina u području carinskog sistema primjenjuje na pravilan i jedinstven način, odnosno na način koji je u skladu sa dobrom praksom carinskih službi zemalja članica Evropske unije. Prilagođavanje uslovima djelovanja u okviru Evropske unije podrazumijeva preuzimanje dodatnih poslova u okolnostima u kojima će Carinska uprava direktno primjenjivati evropske carinske propise iz Poglavlja 29 pravne tekovine Evropske unije - Carinska unija, kao i osiguranje sprovođenja pravne tekovine Evropske unije i u drugim poglavljima, npr. poglavlja koja obuhvataju vladavinu prava i pravosuđe, poreski sistem, finansijski i budžetski sistem, finansijski nadzor, statistiku, slobodu kretanja roba, pravo intelektualne svojine i drugo.

Usklađenost sa Acquis-em - Postojeći carinski propisi su u značajnoj mjeri usklađeni sa Acquis-em (carinska nomenklatura je u potpunosti usklađena) i obavezama koje proizilaze iz SSP-a. Takođe, izvršeno je i usaglašavanje nacionalne nomenklature¹⁵ sa Kombinovanom nomenklaturom Evropske unije.

Ostvarenje prihoda

Prema podacima Uprave carina ukupna vrijednost uvezene robe u 2016. godini iznosila je 2.050,2 mil. €, što u odnosu na 2015. godinu (1.837,5 mil. €) predstavlja povećanje od 10,4 %. U narednoj tabeli se daje pregled vrijednosti uvezene robe na koju se po osnovu sporazuma o slobodnoj trgovini¹⁶ primjenjivala preferencijalna stopa i robe pri čijem uvozu se primjenjivala redovna carinska stopa.

Tabela 8: Pregled vrijednosti uvoza za 2015. i 2016. godinu (iznosi u hiljadama eura)

Vrijed.uvoza	2015. god.	2016. god.	Stopa rasta (%)
1. Sporazumi	1.113.126	1.250.676	11
2. Ostalo	724.441	799.617	9,5
Ukupno:	1.837.568	2.050.294	10,4

¹³ Prilikom izračunavanja prosječne carinske stope korišćene su tzv. maksimalne carinske stope, kojima je utvrđen gornji limit carinskog opterećenja kad se prilikom uvoza poljoprivrednih proizvoda primjenjuje tzv. kombinovana carina.

¹⁴ "Službeni list Crne Gore, broj 3/2016"

¹⁵ Uredba o Carinskoj tarifi za 2017. godinu, "Službeni list CG", broj 9/17.

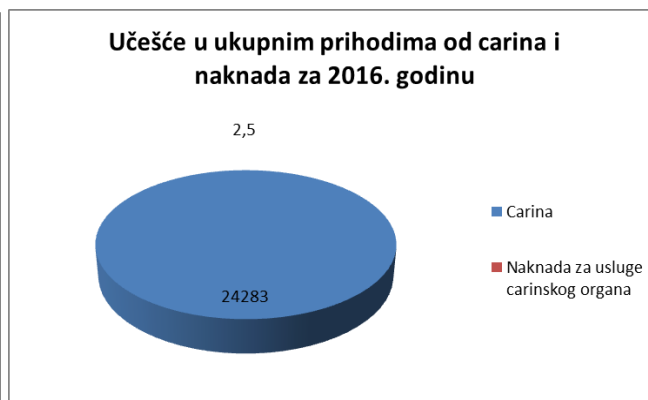
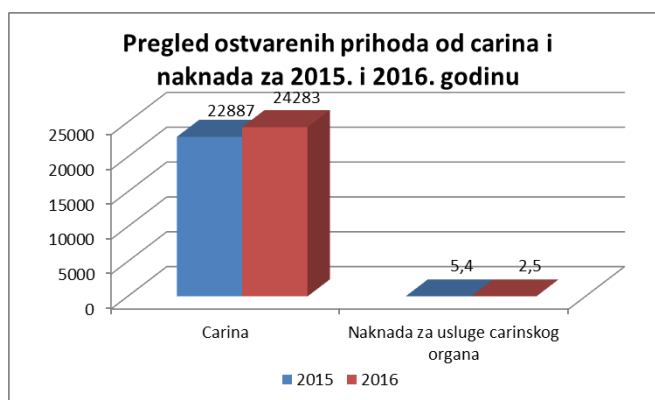
¹⁶ SSP, CEFTA, EFTA, Rusija, Ukrajina i Turska.

Izvor: Uprava carina

Naplaćeni prihodi od carina i naknade za usluge carinskog organa za 2016. godinu iznose 24,28 mil. € (pros. mjes. 2,02 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (22,89 mil.€) veći su za 5,7%. U strukturi ostvarenih carinskih prihoda, prihodi od carine učestvuju sa 99,9%, a naknade za usluge carinskog organa sa 0,1%.

Tabela 9: Pregled ostvarenih prihoda od carina i naknada za 2015. i 2016. godinu (iznosi u hiljadama eura)

Red. broj	Vrsta prihoda	Ostvareno		Stopa rasta (%)
		2015. g.	2016. g.	
1	2	3	4	5
1.	Carina	22.887	24.283	5,7
2.	Naknada za usluge carinskog organa	5,4	2,5	-54
UKUPNO:		22.892,4	24.286	5,7

Izvor: Državni Trezor

Smanjenje osnovnih carinskih stopa shodno Protokolu o pristupanju Crne Gore STO¹⁷ prouzrokovalo je i smanjenje stopa dogovorenih u okviru potpisanih sporazuma o slobodnoj trgovini. Najznačajnije smanjenje posmatrano sa fiskalnog aspekta odnosi se na Evropsku uniju, koja uz zemlje CEFTE predstavlja trenutno najznačajnijeg trgovinskog partnera Crne Gore. Osim Evropske unije, određeno smanjenje carinskih stopa je izvršeno i kod zemalja članica EFTE i Turske, ali isto nije bitnije uticalo na budžetske prihode jer iz navedenih zemljama trenutno nema značajnijeg uvoza.

¹⁷ Protokol se primjenjuje od 30. aprila 2012. godine.

12. Takse

12.1. Takse na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja

*Zakonom o taksama na pristup određenim uslugama od opšteg interesa i za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja*¹⁸, propisana je obaveza obračunavanja i plaćanja taksi na upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja u ugostiteljskim objektima. U cilju stabilizacije javnih finansija, krajem 2014. godine, izvršeno je poboljšanje postojećih rješenja posebno u dijelu obračunavanja taksi na upotrebu duvanskih proizvoda u ugostiteljskim objektima. Takođe, navedeni zakon je donesen kao zakon temporalnog karaktera i njegova primjena je predviđena do 1. januara 2017. godine.

Naplaćeni prihodi po osnovu taksi za upotrebu duvanskih proizvoda i elektroakustičnih i akustičnih uređaja, za 2016. godinu, iznose 657,3 hiljada eura i u odnosu na 2015. godinu (723,1 hiljada eura) manji su 9,1%. U strukturi prihoda ostvarenih po ovom osnovu, taksa za upotrebu duvanskih proizvoda učestvuje sa 641,8 hiljade eura, a taksa za upotrebu elektroakustičnih i akustičnih uređaja učestvuje sa 15,5 hiljada eura.

11.2. Administrativne takse

Obaveza plaćanja administrativnih taksa propisana je *Zakonom o administrativnim taksama*¹⁹, a koje se plaćaju za spise i radnje koje se vode pred organima državne uprave, organima lokalne uprave i drugim pravnim licima koja imaju javna ovlašćenja. Takođe, ovim zakonom dato je ovlašćenje opštinama da uvode lokalne administrativne takse za radnje i akte koji se vode pred organima lokalne uprave. Visina administrativnih taksa za radnje i akte koji se vode pred organima državne uprave određena je nacionalnom taksenom tarifom, a visina lokalnih administrativnih taksa za radnje i akta koji se vode pred organima lokalne uprave, lokalnom taksenom tarifom.

Sredinom 2016. godine izvršena je izmjena navedenog zakona kojim su smanjene visine postojećih administrativnih taksi koje se plaćaju za pojedine spise i radnje pred organima državne uprave, u cilju smanjenja administrativnih barijera i stvaranja povoljnijeg poslovnog ambijenta u Crnoj Gori. Istovremeno, izvršeno je proširenje osnova za plaćanje taksene obaveze za spise i radnje koje se preduzimaju od strane pojedinih organa, a koje nijesu bile obuhvaćene postojećom tarifom za administrativne takse. Propisane su olakšice i oslobođenja od plaćanja takse za pojedine kategorije lica za spise i radnje koje se preduzimaju u postupcima za zaštitu intelektualne svojine i izvršeno je usklađivanje visine važećih administrativnih taksa iz oblasti zaštite intelektualne svojine sa visinom taksa koje se primjenjuju u državama EU.

Naplaćeni prihodi po osnovu administrativnih taksa za 2016. godinu iznose 7,7 mil. €, i u odnosu na 2015. godinu (7,8 mil. €), manji su za 1,3%.

Obaveza plaćanja ovih taksa nije standardizovana propisima EU, ali postoji obaveza usklađivanja sa međunarodnim sporazumima i konvencijama.

¹⁸ "Službeni list CG", br. 28/12, 62/13 i 09/15.

¹⁹ "Službeni list RCG", br.55/03, 46/04 i 81/05 i 2/06 i "Službeni list CG", br. 22/08, 77/08, 3/09, 40/10, 20/11, 26/11, 56/13, 45/14 i 53/16

11.3 .Sudske takse

Obaveza plaćanja sudskih taksa od strane lica po čijem predlogu ili u čijem interesu se preduzima radnja u sudskom postupku propisana je *Zakonom o sudskim taksama*²⁰.

Ostvareni prihodi po osnovu navedenih taksa za 2016. godinu iznose 1,4 mil. €, i u odnosu na prethodnu godinu (1,9 mil. €), manji su za 26,32%.

Obaveza plaćanja ovih taksa nije standardizovana propisima EU.

Naknade za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa

Obaveza plaćanja naknada za korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa utvrđena je zakonima kojima je uređeno korišćenje prirodnih i drugih dobara i prava od opšteg interesa (Zakon o šumama, Zakon o vodama, Zakon o finansiranju upravljanja vodama, Zakon o putevima, Zakon o rudarstvu, Zakon o životnoj sredini, Zakon o igrama na sreću, Zakon o koncesijama i dr.).

Ostvareni prihodi po osnovu navedenih naknada za 2016. godinu iznose 88,79 mil. € i u odnosu na 2015. godinu (44,42 mil. €) povećani su 99,89%, a što je rezultat uvođenja nove vrste naknade (naknada za dodjelu odobrenja za korišćenje radio frekvencija), kao i efikasnije naplate od strane Poreske uprave. U strukturi prihoda po navedenom osnovu, najveće učešće se odnosi na: naknadu za dodjelu odobrenja za korišćenje radio frekvencija (57,04%), naknadu za korišćenje morskog dobra (8,33%), naknadu za priređivanje posebnih igara na sreću (12,03%), naknadu za korišćenje šuma (5,38%) i naknadu za korišćenje mineralnih sirovina (3,60%).

B. Lokalni prihodi

Opštine, shodno ovlašćenjima iz **Zakona o finansiranju lokalne samouprave**²¹ i ovlašćenjima iz posebnih zakona, mogu uvoditi: *opštinske poreze* (prirez porezu na dohodak fizičkih lica i porez na nepokretnosti), *lokalne takse* (administrativne takse, komunalne takse i ostale takse) i *lokalne naknade* (naknadu za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, naknade za korišćenje opštinskih puteva i sl.).

Opštine su, po osnovu *tekućih lokalnih prihoda* (porezi, takse, naknade, prihodi od kamata i novčanih kazni za neblagovremeno plaćanje poreskih obaveza, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi) u 2016. godini ostvarile 118,6 mil. € (pros. mjes. 9,9 mil. €), što u odnosu na 2015. godinu (125,3 mil. €), čini smanjenje od 5,35 %, a što je rezultat nedovoljne angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u pogledu naplate i kontrole naplate lokalnih fiskaliteta (poreza i naknada), kao i smanjene poreske discipline poreskih obveznika.

U strukturi ukupno ostvarenih fiskalnih prihoda (državnih i lokalnih) za 2016. godinu, ovi prihodi učestvuju sa 7,23%. Tekući lokalni prihodi čine 3,18 % procijenjenog BDP za 2016. godinu (3.729,5 mil. €).

U narednom tekstu daju se bliže karakteristike pojedinih tekućih lokalnih prihoda:

²⁰ "Službeni list RCG", broj 76/05 i "Službeni list CG", br. 39/07, 40/10 i 73/10

²¹ »Sl. list RCG«, broj 42/03 i 44/03 i »Sl. list CG«, br. 5/08, 74/10, 01/15, 78/15 i 3/16.

1. Prirez porezu na dohodak fizičkih lica

Opštinama je, Zakonom o finansiranju lokalne samouprave, dato ovlaštenje za uvođenje prireza porezu na dohodak fizičkih lica. Stopa prireza, može iznositi do 13% za opštine (za Glavni grad i Prijestonicu ta stopa može iznositi do 15%). Osnovicu za utvrđivanje prireza čini porez na dohodak fizičkih lica iz svih izvora (ličnih primanja, samostalne djelatnosti, imovine i imovinskih prava i kapitala).

Ostvareni prihodi od prireza porezu na dohodak fizičkih lica u 2016. godini iznose 18,2 mil. € i u odnosu na 2015. godinu (18,6 mil. €), smanjeni su za 2,15%, a što je rezultat nedovoljne angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u pogledu naplate i kontrole naplate lokalnih fiskaliteta (poreza i naknada), kao i smanjene poreske discipline poreskih obveznika. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na opštine: Podgorica, Nikšić, Bar, Herceg Novi, Pljevlja, Kotor i Budva, odnosi se 82,42%, a na ostale opštine 17,58%.

2. Porez na nepokretnosti

Opštinama je Zakonom o porezu na nepokretnosti²² dato ovlaštenje za uvođenje poreza na nepokretnosti.

Izmjenjenim zakonskim rješenjima, koja su u primjeni od 1. januara 2016. godine stvaraju se pretpostavke za povećanje prihoda od poreza na nepokretnosti, prije svega kroz povećanje donjeg limita za oporezivanje (sa 0,10% na 0,25%), proširenjem baze za oporezivanje, kao i uvođenjem sankcija za prekršioce Zakona. Takođe, u cilju stvaranja uslova za brži razvoj u sferi turizma, poljoprivrede i građevinarstva, sa posebnim akcentom na sjeverni region, ovim zakonom, opštinama su data veća ovlaštenja za propisivanje viših, odnosno nižih stopa poreza za određene kategorije nepokretnosti.

Ostvareni prihodi od poreza na nepokretnosti u 2016. godini iznose 49,6 mil. €, što u odnosu na 2015. godinu (47,1 mil. €), čini povećanje od 5,31%. Povećanje prihoda po ovom osnovu rezultat primjene novih zakonskih rješenja, prije svega kroz: povećanje donjeg limita stope poreza na nepokretnosti, proširenja poreske osnovice, definisanje posebnog poreskog tretmana za određene kategorije nepokretnosti (poljoprivredno zemljište koje se ne obrađuje, sekundarni stambeni objekti, objekti koji su izgrađeni suprotno zakonu, ugostiteljski objekti koji se nalaze u zoni prioritetnog turističkog lokaliteta i građevinsko zemljište koje nije privedeno namjeni u skladu sa planskom dokumentacijom), uvođenje kaznenih mjera u slučaju kršenja Zakona i efikasniju kontrolu obračunavanja i plaćanja poreskih obaveza od strane poreskog organa opštine, bolju evidencije vlasnika nepokretnosti i veću poreske discipline poreskog obveznika. Od ukupnog iznosa, na opštine: Budva, Podgorica, Herceg Novi, Bar, Nikšić, Kotor i Tivat odnosi se 83,67%, a na ostale opštine 16,33%.

3. Lokalne komunalne takse

Opštinama je **Zakonom o lokalnim komunalnim taksama**²³ dato ovlaštenje za uvođenje lokalnih komunalnih taksa. Opštine mogu visinu lokalnih komunalnih taksa utvrđivati u zavisnosti od vrste djelatnosti, površine, lokacije, odnosno zone u kojoj se nalaze objekti, predmeti, odnosno vrše usluge za koje je propisano plaćanje takse.

Ostvareni prihodi od lokalnih komunalnih taksa u 2016. godini iznose 4,2 mil. €, što u odnosu na 2015. godinu (3,6 mil. €), čini povećanje od 16,67%. Povećanje prihoda po navedenom osnovu je posljedica veće angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u postupku kontrole obračunavanja i plaćanja taksenih obaveza iz oblasti komunalne djelatnosti. Od ukupno ostvarenih prihoda od lokalnih komunalnih taksa, na opštine: Podgorica, Budva, Herceg Novi i Tivat odnosi se 73,81%, a na ostale opštine 26,19%.

²² »Sl. list RCG«, br. 65/01 i »Sl. list CG«, br. 75/10 i 9/15

²³ "Sl. list RCG", broj 27/06

4. Lokalne administrativne takse

Opštinama je **Zakonom o administrativnim taksama**²⁴ dato ovlaštenje za uvođenje lokalnih administrativnih taksa. Navedenim zakonom predviđeno je da lokalne administrativne takse ne mogu biti veće od taksa koje se plaćaju za slične spise i radnje koji se vode pred organima državne uprave.

Ostvareni prihodi od lokalnih administrativnih taksa u 2016. godini iznose 1,2 mil.€, što u odnosu na 2015. godinu (1,3 mil. €), čini smanjenje od 7,69%. U ukupno ostvarenim prihodima po navedenom osnovu, na opštine: Podgorica, Budva, Kotor, Nikšić, Bar, Ulcinj i Herceg Novi, odnosi se 75,00%, a na ostale opštine 25,00%.

5. Naknada za komunalno opremanje građevinskog zemljišta

Opštinama je **Zakonom o uređenju prostora i izgradnji objekata**²⁵ dato ovlaštenje za uvođenje naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Ovu naknadu plaća investitor izgradnje objekata, u zavisnosti od stepena opremljenosti građevinskog zemljišta, kao i učešća investitora u komunalnom opremanju.

Ostvareni prihodi od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta u 2016. godini iznose 29,1 mil. € i u odnosu na 2015. godinu (38,3 mil. €), smanjeni su za 24,02%. Znatno smanjenje prihoda od ove naknade rezultat je prije svega, smanjenja investicionih aktivnosti u 2016. godini, kao i nedovoljne angažovanosti poreskog organa opštine u pogledu kontrole obračunavanja i naplate naknade po ovom osnovu. Od ukupno ostvarenih prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta, na Podgoricu i primorske opštine: Budva, Bar, Herceg Novi, Kotor i Tivat, odnosi se 91,75%, a na ostale opštine svega 8,25%.

6. Naknade za korišćenje opštinskih puteva

Opštinama je ovlaštenje za uvođenje naknada za korišćenje opštinskih puteva dato **Zakonom o putevima**²⁶. Ovim zakonom propisane su vrste naknada za korišćenje opštinskih puteva koje može uvesti opština na svojoj teritoriji.

Ostvareni prihodi od naknada za korišćenje opštinskih puteva u 2016. godini iznose 4,4 mil. €, što u odnosu na 2015. godinu (3,5 mil. €), čini povećanje za 25,71%. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na opštine: Podgorica, Bijelo Polje, Mojkovac, Nikšić, Budva i Rožaje, odnosi se 79,54%, a na ostale opštine 20,46%.

7. Ostali lokalni prihodi

Opštine su, po osnovu *ostalih lokalnih tekućih prihoda* (kamate i novčane kazne zbog neblagovremeno plaćenih poreza, prihodi od kapitala i prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe) u 2016. godini ostvarile 11,4 mil. €, što u odnosu na 2015. godinu (12,5 mil.€) čini smanjenje za 8,80%. Od ukupno ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na Podgoricu i primorske opštine: Budva, Kotor, Tivat, Bar i Herceg Novi odnosi se 82,46%, a na ostale opštine 17,54%.

²⁴ "Sl. list RCG", 55/03 i 81/05 i "Sl. list CG", br. 22/08, 77/08, 3/09, 40/10, 73/10, 20/11, 26/11, i 56/13, 45/14 i 53/16

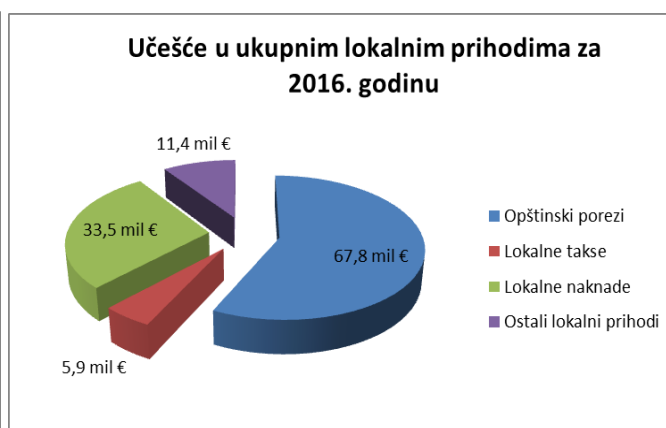
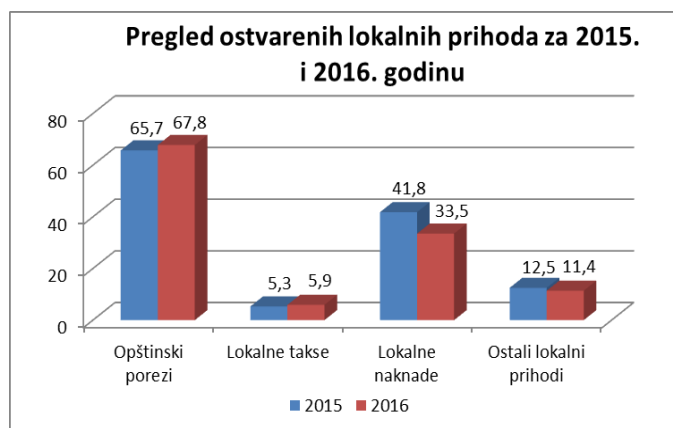
²⁵ "Sl. List CG", broj 51/08, 40/10, 34/11, 40/11, 47/11, 35/13, 39/13 i 33/14

²⁶ "Sl. list RCG", broj 42/04 i "Sl. List CG", broj 54/09, 40/10, 73/10, 36/11 i 40/11

U narednoj tabeli daje se uporedni pregled *ostvarenih tekućih lokalnih prihoda za 2016. i 2015. godinu:*

Vrste lokalnih prihoda	2015.god. (u mil. €)	Učešće	2016.god. (u mil. €)	Učešće	Stopa Rasta (%)
1	2	3	4	5	6
1. Opštinski porezi	65,7	52,43	67,8	57,17	3,20
- prirez porezu na dohodak fiz.lica	18,6	14,84	18,2	15,35	- 2,15
- porez na nepokretnosti	47,1	37,59	49,6	41,82	5,31
2. Lokalne takse	5,3	4,23	5,9	4,97	11,32
- administrativne takse	1,3	1,04	1,2	1,01	- 7,69
- komunalne takse	3,6	2,87	4,2	3,54	16,67
- ostale takse	0,4	0,32	0,5	0,42	25,00
3. Lokalne naknade	41,8	33,36	33,5	28,25	- 19,86
-naknada za komunalno oprem. građ. zemljišta	38,3	30,57	29,1	24,54	- 24,02
-naknada za koriš.opšt.puteva	3,5	2,79	4,4	3,71	25,71
4. Ostali lokalni prihodi (kazne, kamate, prihodi od kapitala, prihodi koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi)	12,5	9,98	11,4	9,61	- 8,80
UKUPNO:	125,3	100,00	118,6	100,00	- 5,35
Prosječno mjesečno	10,4		9,9		

Izvor: Opštine

b. Struktura lokalnih prihoda

Ostvareni lokalni prihodi budžeta opština (23 opštine) u 2016. godini iznose 118,6 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (125,3 mil. €) smanjeni su za 5,35%, usled značajnijeg smanjenja prihoda od naknade za komunalno opremanje građevinskog zemljišta. Od navedenog iznosa, na lokalne fiskalne prihode

(poreze, takse i naknade) odnosi se 0,39%, a na ostale lokalne prihode (novčane kazne i kamate, prihode koje svojom djelatnošću ostvare opštinski organi i službe i ostale prihode), odnosi se 9,61%.

U odnosu na 2015. godinu, značajniji rast lokalnih prihoda u 2016. godini zabilježen je od poreza na nepokretnosti, za 5,31% i kod naknade za korišćenje opštinskih puteva, za 25,71%, što je rezultat efikasnije naplate i kontrole obračunavanja i plaćanja ovih fiskaliteta od strane poreskog organa opštine, kao i povećane poreske discipline poreskih obveznika.

Najznačajnije smanjenje lokalnih prihoda u navedenom periodu odnosi se na naknadu za komunalno opremanje građevinskog zemljišta i to za 24,02%. Smanjenje prihoda po ovom osnovu posljedica je smanjenja investicionih aktivnosti i nedovoljne angažovanosti nadležnog poreskog organa opštine u postupku kontrole obračunavanja i plaćanja fiskalnih obaveza. Takođe, u odnosu na 2015. godinu, u 2016. godini smanjeni su prihoda od kazni i po osnovu kamata zbog neblagovremenog izmirivanja poreskih obaveza.

a. Struktura državnih prihoda

1. Prihodi od *poreza na dodatu vrijednost* u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 500,7 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (457,1 mil. €) veći su za 9,5%. Ostvarena naplata po osnovu PDV čini 13,42% procijenjenog BDP za 2016. godinu (3.729,5 mil.€).

Ukupno ostvareni promet proizvoda i usluga (oporezivi i oslobođeni) za 2016. godinu iznosio je 7.722,4 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (8.092,0 hilj.€) umanjen je za 4,6%. U ovom periodu zabilježeno je smanjenje oporezivog prometa za 4,7% i smanjenje oslobođenog za 2,3%.

2. *Prihodi od akciza za 2016. godinu* iznosili su 190,5 mil. € (pros. mjes 15,88 mil. €) i u odnosu na prethodnu godinu (170,1 mil.€), veći su 12,0%, pri čemu su prihodi od akcize na *uvozne akcizne proizvode* uvećani za 12,7%, a akcize na *domaće akcizne proizvode* umanjene za 2,4%. U strukturi naplaćenih prihoda od akciza na uvozne proizvode se odnosi 95,7% (182,3 mil.€), a na domaće proizvode 4,3% (8,2 mil.€).
 - 2.1. Prihodi od akciza na *mineralna ulja* (122,6 mil. €) u odnosu na prethodnu godinu (105,8 mil. €) veći su 15,9%.
 - 2.2. Prihodi od akciza na *alkohol i alkoholna pića* (14,3 mil. €) u odnosu na isti period prethodne godine (14,2 mil. €), veći su za 0,7%.
 - 2.3. Prihodi od akciza na *duvanske proizvode* (49,8 mil. €) u odnosu na prethodnu godinu (46,4 mil. €) veći su za 7,3%.
3. *Prihodi od poreza na dobit pravnih lica* u 2016. godini ostvareni su u iznosu od 45,4 mil.€ (pros. mjes. 3,78 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (42,6 mil.€) veći su za 6,6%. U strukturi ostvarenih prihoda po navedenom osnovu, na porez na dobit se odnosi 40,0 mil.€ (88,1%), porez na dividende i udjele u dobiti 2,3 mil.€ (5,1%) i porez na autorske naknade i kamate 3,1 mil.€ (6,8%).
4. *Prihodi od poreza na dohodak fizičkih lica* (po osnovu zarada zaposlenih i po drugom osnovu) ostvareni u 2016. godini iznose 161,0 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (139,1 mil.€) povećani su za 15,7%. U strukturi ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na lična primanja se odnosi 143,6 mil.€ (89,2%), samostalnu djelatnost 2,7 mil.€ (1,7%), imovinu i imovinska prava 3,6 mil. € (2,2%) i kapital i ostalo 11,3 mil.€ (7,0%).
5. Ostvareni prihodi po osnovu *doprinosa za obavezno socijalno osiguranje* (penzijsko i invalidsko osiguranje, zdravstveno osiguranje i osiguranje od nezaposlenosti) za 2016. godinu iznose 462,9 mil.€ i u odnosu na prethodnu godinu (440,3 mil.€) veći su za 5,1 %. U strukturi ostvarenih prihoda po ovom osnovu, na penzijsko i invalidsko osiguranje se odnosi 273,6 mil.€ (59,1%),

zdravstveno osiguranje 164,4 mil.€ (35,5%), osiguranje od nezaposlenosti 13,0 mil. € (2,8%) i ostale doprinose 11,9 mil.€ (2,6%).

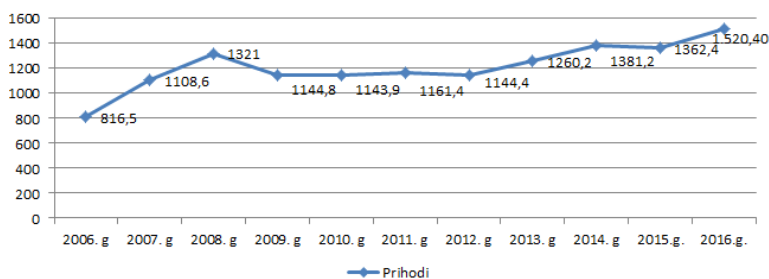
6. Ostvareni prihodi po osnovu *poreza na promet nepokretnosti* za 2016. godinu iznose 13,3 mil. € i u odnosu na prethodnu godinu (14,9 mil.€) manji su za 10,7%.
7. Naplaćeni *prihodi od carina i naknade za usluge carinskog organa* za 2016. godinu iznose 24,3 mil. € (pros. mjes. 2,03 mil.€) i u odnosu na prethodnu godinu (22,9 mil.€) veći su za 6,1%. Ukupna vrijednost uvezene robe u 2016. godini iznosila je 2.050.294 hilj. €, što u odnosu na 2015. godinu (1.837.568 hilj. €) predstavlja uvećanje od 10,4%.

U narednoj tabeli dat je pregled ostvarenih fiskalnih (NETO) prihoda koji predstavljaju prihod Budžeta države za period od 2007.-2016. godine.

Fiskalni prihodi	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>CARINE</i>	65,4	69,2	46,2	48,8	43,7	29,0	22,3	22,3	22,9	24,3
<i>PDV</i>	393,3	439,8	370,6	364,1	399,8	361,9	429,2	497,5	457,1	500,7
<i>Porez na kafu</i>									0,8	2,3
<i>AKCIZE</i>	94,5	120,3	128,8	134,3	143,4	152,7	161,4	156,4	170,1	190,5
<i>Porez na dobit</i>	39,2	62,8	54,7	20,3	36,1	64,0	40,6	45,0	42,6	45,4
<i>Porez na dohodak</i>	108,1	142,0	120,6	114,0	106,9	107,6	124,9	136,6	139,1	161,0
<i>Doprinosi</i>	306,9	368,9	338,3	378,0	351,2	362,2	398,5	444,6	440,3	462,9
<i>Porez na promet nepokretnosti</i>	41,2	38,1	17,4	16,5	12,4	14,4	14,4	14,8	14,9	13,3
<i>Porez na promet upotrebljivanih vozila, letilica i plovila</i>	1,5	2,2	2,7	2,3	2,3	2,3	2,8	2,6	2,6	2,7
<i>Porez na upotrebu vozila, letilica i plovila</i>	4,1	4,6	4,2	7,5	7,7	7,7	8	7,7	7,9	8,3
<i>Porez na premije osiguranja</i>	1,1	1,7	2,1	1,8	1,9	2,0	2,3	3,4	3,8	4,2
<i>Administrativne takse</i>	14,8	22,5	16,2	15,4	12,6	8,0	7,4	7,9	7,8	7,7
<i>Sudske takse</i>	8,6	7,8	6,8	6,2	3,9	3,5	4,5	3,8	1,9	1,4
<i>Takse od opšteg interesa</i>						4,5	12,7	3,3	3,0	3,5
<i>Naknada</i>	29,9	41,1	36,2	34,7	39,5	24,6	31,2	35,3	47,6	92,2
Ukupno	1.108,6	1.321	1.144,8	1.143,9	1.161,4	1.144,4	1.260,2	1.381,2	1.362,4	1.520,4

Izvor: Državni trezor

Nivo ukupnih fiskalnih prihoda koji predstavljaju prihod Budžeta države za period 2007. - 2016. godina (mil. €)

Grafički pregled najvećih prihoda Budžeta Crne Gore za period 2007.-2016. godine

